

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Vojtěcha Šimíčka a soudců JUDr. Miluše Doškové a JUDr. Karla Šimky v právní věci žalobce: **I. M.**, zastoupený advokátkou Mgr. Marcelou Valtrovou se sídlem Polská 40/1505, Praha 2, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 3, PP 21/OAM, Praha 7, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 30. 11. 2004, sp. zn. 55 Az 805/2003,

t a k t o :

I. Kasační stížnost **se z a m í t á .**

II. Žalovanému **se n e p ř i z n á v á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Žalobce (dále jen „stěžovatel“) včas podanou kasační stížností brojí proti shora označenému rozsudku Krajského soudu v Brně, kterým byla zamítnuta jeho žaloba proti rozhodnutí Ministerstva vnitra (dále jen „žalovaný“) ze dne 1. 8. 2003, č. j. OAM-5252/VL10-VL02-2002, o neudělení azylu pro nesplnění podmínek podle § 12, § 13 a § 14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu.

Stěžovatel v kasační stížnosti uplatňuje důvod obsažený v ustanovení § 103 odst. 1 písm. b) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“), a namítá, že skutková podstata, z níž žalovaný ve svém zjištění vycházel, nemá oporu ve spisech.

Stěžovatel opírá svou kasační stížnost zejména o nesouhlas s tím, že mu nebyl udělen humanitární azyl podle § 14 zákona o azylu. Je sice srozuměn s faktem, že na udělení azylu podle § 14 zákona o azylu není právní nárok a rozhodování žalovaného je zde vedeno jeho volnou úvahou, pro toto správní uvážení by ovšem měl mít žalovaný dostatečné podklady.

Proto je nedostatečné, pokud žalovaný při posuzování možnosti udělení azylu podle § 14 zákona o azylu vycházel sice z osobní situace stěžovatele a poměrů v jeho zemi původu, zcela však v jeho rozhodnutí chybí popis zjištění týkajících se osobní situace stěžovatele ve vztahu k poměrům sexuálních menšin na Ukrajině. Žalovaný cituje ve svém rozhodnutí několik podkladů informujících o stavu dodržování lidských práv na Ukrajině, ovšem skutečnosti, které z nich žalovaný zjistil na podporu svého rozhodnutí o neudělení azylu podle § 12 a pro neshledání překážky vycestování podle § 91 zákona o azylu, nevyvrací ani nepotvrzují tvrzení stěžovatele o postavení sexuálních menšin na Ukrajině. Uvedené podklady jsou ostatně podle stěžovatele pouze obecné a informace o postavení sexuálních menšin na Ukrajině ani neposkytují. Žalovaný zohlednil výlučně jen rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 30. 10. 2001, sp. zn. 7 A 754/2000, naopak neuvedl žádné informace o poměrech na Ukrajině ve vztahu k posuzované otázce, a to ani v části odůvodnění svého rozhodnutí ve vztahu k § 12, ani v části vztahující se k § 14 zákona o azylu. Jeho postup je proto nepřezkoumatelný. Stěžovatel se přitom neztotožňuje ani s názorem krajského soudu, že jeho žalobní námitka v tomto směru byla neopodstatněná, když stěžovatel sám nevyužil možnosti navrhnout jakýkoli důkaz a vyjádřit se ke shromážděným zprávám. Toto stěžovatelovo právo nezbavuje žalovaného povinnosti zjistit přesně a úplně skutečný stav věci v souladu s § 32 odst. 1 zákona č. 71/1967 Sb., správního řádu. Co se týče názoru krajského soudu, že závěry žalovaného nejsou v rozporu s podklady, z nichž vycházel, tak tento názor stěžovatelovu námitku nevyvrací, neboť pokud provedené důkazy neobsahují potřebné informace, nemohou s nimi být závěry žalovaného v rozporu. Stěžovatel se proto domnívá, že krajský soud měl rozhodnutí žalovaného zrušit pro nedostatečné odůvodnění jeho rozhodnutí ve vztahu k výroku o neshledání důvodů pro udělení humanitárního azylu, na čemž nic nemění ani zákonem zakotvená volná úvaha žalovaného v této otázce.

Ze všech těchto důvodů stěžovatel navrhuje zrušit napadený rozsudek krajského soudu a žádá, aby byl jeho kasační stížnosti přiznán odkladný účinek.

Žalovaný ve svém vyjádření uvádí, že své rozhodnutí i rozsudek krajského soudu považuje za souladné s právními předpisy. Azylové řízení je vedeno na návrh žadatele o azyl a je tedy nutně provázáno jeho aktivitou. Správní orgán pak nutně vychází zejména z výpovědi žadatele o azyl a z odůvodnění jeho žádosti o azyl, stejně jako z informací o zemi původu žadatele, které nashromáždí. Žalovaný se domnívá, že informace, které nashromáždil v posuzovaném případě, byly dostatečné. Stěžovatel v průběhu řízení neprokázal, že by byl ve své zemi původu vystaven jednání, které by bylo možno považovat za pronásledování pro sexuální orientaci ve smyslu definice pronásledování obsažené v § 2 odst. 6 zákona o azylu (*pozn. soudu*: nyní se jedná o odst. 5 tohoto ustanovení). Z těchto důvodů žalovaný navrhuje posuzovanou kasační stížnost zamítnout pro nedůvodnost.

V souzené věci Nejvyšší správní soud z předmětného správního spisu především zjistil, že řízení o udělení azylu bylo zahájeno dne 22. 11. 2002 na základě žádosti, v níž bylo jako důvod žádosti o azyl uvedeno, že stěžovatel na Ukrajině nemohl najít zaměstnání a nemohl se uživit, takže mu rodina vyčítala, že jim zůstal na krku. Navíc měl na Ukrajině potíže se svou sexuální orientací. Od září 2002 žil v ČR, poté mu bylo uděleno správní vyhoštění, proto se rozhodl požádat o azyl. Totéž vyplývá i z protokolu o pohovoru k důvodům návrhu na zahájení řízení o udělení azylu ze dne 28. 11. 2002. V tomto pohovoru také stěžovatel doplnil, že ho pro jeho odlišnou sexuální orientaci vyháněl otec z domu a skupina chlapců se jej pokusila znásilnit. Když je udal na policii, proběhlo vyšetřování a poté i soudní řízení, ale pachatelé byli nakonec soudem osvobozeni. Navíc žil na malém

městě, kde je jeho orientace známa, což mu znemožňovalo sehnat práci. Kromě toho rozebral své potíže při shánění zaměstnání, nicméně uvedl, že ekonomické potíže nebyly hlavním důvodem odchodu z vlasti.

Žalovaný se rozhodl stěžovateli azyl neudělit svým výše označeným rozhodnutím ze dne 1. 8. 2003, neboť neshledal důvody pro jeho udělení podle § 12 zákona o azylu. Žalovaný v tomto rozhodnutí uvedl, že důvodem stěžovatelovy žádosti o azyl jsou problémy s jeho sexuální orientací, ekonomické potíže v zemi původu a snaha legalizovat další pobyt na území ČR. Žalovaný vyšel ze Zprávy Ministerstva zahraničí USA o stavu dodržování lidských práv na Ukrajině za rok 2001, z informací Ministerstva zahraničních věcí ČR a z aktuálních informací obsažených v databázi ČTK. Žalovaný neshledal, že by byl stěžovatel pronásledován ve smyslu § 12 písm. a) zákona o azylu. Co se týče odůvodněných obav z pronásledování ve smyslu písmene b) tohoto ustanovení, žalovaný uvedl, že stěžovatel neuvedl žádnou konkrétní obavu pro případ návratu do vlasti. Uvedl sice, že byl obětí pokusu o znásilnění, stejně tak zmínil svůj nesouhlas se zproštěním pachatelů viny, proti rozsudku se však již neodvolal a nevyužil ani pomoci jiných státních orgánů či nevládních organizací. Měl možnost se také obrátit na ombudsmana či k Evropskému soudu pro lidská práva. Neučinil však nic z toho a nemůže tedy tvrdit, že by mu byla odepřena ochrana jeho země původu a že využil všechny nabízející se prostředky ochrany svých práv. Co se týče odmítavého chování jeho spoluobčanů motivovaného stěžovatelovou odlišnou sexuální orientací, poukázal žalovaný na právní názor vyjádřený ve výše uvedeném rozsudku Vrchního soudu v Praze, kde je vyložen vztah mezi ústrky ze strany spoluobčanů v zemi původu a pronásledováním relevantním pohledem zákona o azylu, a ve světle tohoto právního názoru stěžovatelovy potíže odmítl klasifikovat jako pronásledování. Jako dostatečný důvod neakceptoval ani stěžovatelovy ekonomické důvody, ani jeho snahu legalizovat pobyt v ČR. Dále žalovaný neshledal ani podmínky umožňující udělení azylu podle § 13 a po posouzení jeho osobní situace a poměrů v zemi jeho státní příslušnosti mu neudělil ani humanitární azyl podle § 14 zákona o azylu. Nebyla shledána ani přítomnost překážky vycestování.

Proti tomuto zamítavému rozhodnutí podal stěžovatel žalobu ke Krajskému soudu v Brně. Zde žalovanému vytkl celou řadu pochybení ve správním řízení, jež uvedl obecným odkazem na jednotlivá ustanovení správního řádu. Dále uvedl, že splňuje podmínky pro udělení azylu podle § 12 zákona o azylu, minimálně pro vztažení překážky vycestování podle jeho § 91. Konkrétněji pak uvedl, že podklady, z nichž žalovaný vyšel, považuje za značně generalizující a nepřesné. Připomněl, že byl pro svou sexuální orientaci ponižován a diskriminován a účinné ochrany se mu nedostalo ani poté, co se obrátil na policii a soud. Vzhledem k poměru veřejné moci a široké veřejnosti k homosexuálům považoval u sebe podmínky ve smyslu § 12 písm. b) zákona o azylu za splněné. Kritizoval tedy, že mu nebyl udělen azyl podle § 12 a § 14 zákona o azylu a nebyla na něj vztažena překážka vycestování.

O této žalobě rozhodl krajský soud svým shora označeným rozsudkem, kterým tuto žalobu zamítl jako nedůvodnou. Žalovaný se podle krajského soudu plně vypořádal s důvody žádosti o azyl uvedenými ve stěžovatelově žádosti a v protokolu, když povinnost zjistit skutečný stav věci má správní orgán právě v rozsahu důvodů, které žadatel o azyl uvedl, čemuž odpovídá i rozsah soudního přezkumu. V řízení o udělení azylu se tak projevuje zásada aktivity žadatele o azyl, který má sdělit všechny skutečnosti, které považuje za významné. Žalovaný postupoval při posuzování stěžovatelovy žádosti o azyl korektně, shromáždil dostatečné podklady pro rozhodnutí a z pohledu procesního postupu mu nelze nic vyčíst. Pokud stěžovatel namítal obecnost shromážděných podkladů, mohl sám navrhnout další důkazy či doplnění zpráv, což neučinil. Závěry žalovaného nejsou v logickém rozporu

se shromážděnými podklady a žalovaný se řádně zabýval všemi tvrzeními stěžovatele a správně je vyhodnotil. Krajský soud připomněl, že za situace, kdy nevyužil všech opravných prostředků ve věci pokusu o znásilnění, jehož byl obětí, nemůže platně namítat, že by veřejná moc jeho země původu byla nepřátelská k postavení homosexuálů. Negativní projevy členů rodiny a okolí pak nejsou pronásledováním podle zákona o azylu. K neudělení azylu z humanitárních důvodů krajský soud připomněl, že tato otázka je věcí absolutní volné úvahy správního orgánu a je přezkoumávána pouze v tom, zda procesně nevybočila z mezí a hledisek stanovených zákonem, zda bylo toto posouzení v souladu s pravidly logického usuzování a zda byly předpoklady úvahy zjištěny řádným procesním postupem. Žalovaný přitom posoudil osobní situaci žalobce i stav v jeho zemi původu řádně, a pokud z nich nevyvodil důvody pro udělení humanitárního azylu, není to ani úkolem krajského soudu. Tento rozsudek napadl stěžovatel nyní posuzovanou kasační stížností.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek Krajského soudu v Brně v rozsahu kasační stížnosti a v rámci uplatněných důvodů (§ 109 odst. 2, 3 s. ř. s.) a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Nejvyšší správní soud nejprve vážil nezbytnost rozhodnutí o žádosti o odkladný účinek kasační stížnosti. Dospěl k závěru, že o ní není třeba rozhodovat tam, kde je žadatel chráněn před důsledky rozsudku krajského soudu režimem pobytu za účelem strpění podle § 78b odst. 1, 2 zákona o azylu (cizinec má nárok na udělení víza za účelem strpění pobytu mj., pokud žádost doloží dokladem o podání kasační stížnosti proti rozhodnutí soudu o žalobě proti rozhodnutí ministerstva ve věci azylu a návrhu na přiznání odkladného účinku - takové vízum opravňuje cizince k pobytu na území po dobu platnosti víza, která je 365 dnů; na žádost cizince odbor cizinecké a pohraniční policie platnost víza prodlouží, a to i opakovaně) – ze zákona platnost uvedeného víza zaniká právní mocí rozhodnutí o kasační stížnosti. Pozitivní rozhodnutí o žádosti o odkladný účinek by tedy nemělo z hlediska ochrany stěžovatele žádný význam, negativní by před rozhodnutím o kasační stížnosti bránilo řádnému soudnímu řízení. Při rozhodnutí o kasační stížnosti pak je rozhodnutí o odkladném účinku nadbytečné, neboť obecně může přiznání odkladného účinku kasační stížnosti přinést ochranu jen do doby rozhodnutí o této stížnosti.

Stěžovatelova komplexní stížnostní námitka spočívá v tvrzení, že mělo v jeho případě být krajským soudem důkladněji přezkoumáno a zejména podloženo důkazy k situaci ve stěžovatelově zemi původu vztahujícími se přímo k zacházení se sexuálními menšinami, zda u něj nebyly dány důvody k udělení humanitárního azylu. Tuto námitku je třeba odmítnout s poukazem na setrvalou správní judikaturu, již si je ostatně i stěžovatel, jak vyplývá z kasační stížnosti, vědom. Tak v rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 10. 2003, sp. zn. 3 Azs 12/2003, bylo uvedeno: „*Na udělení azylu z humanitárního důvodu podle § 14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění zákona č. 2/2002 Sb., nemá žadatel subjektivní právo. Správní orgán o něm rozhoduje na základě správního uvážení; jeho rozhodnutí přezkoumává soud pouze v omezeném rozsahu, a to z hlediska dodržení příslušných procesních předpisů (§ 78 odst. 1 s. ř. s.).*“ Míra správního uvážení správního orgánu je tedy za situace, kdy se ustanovení § 14 zákona o azylu omezuje při určení důvodů, pro něž je možné humanitární azyl udělit, na konstatování, že se jedná o důvody hodné zvláštního zřetele; poměrně široká. Přitom prostor soudního přezkumu správních rozhodnutí u přiznání či nepřiznání humanitárního azylu je v souladu s citovaným judikátem naopak omezen, což však jistě ani ve vzájemné kombinaci neznámá, že by přiznávání humanitárního azylu mohlo být určováno pouhou libovůlí správního orgánu.

Ve svém rozsudku ze dne 11. 3. 2004, sp. zn. 2 Azs 8/2004, pak Nejvyšší správní soud doplnil: „Smysl institutu humanitárního azylu lze spatřovat v tom, aby rozhodující správní orgán měl možnost azyl poskytnout i v situacích, na něž sice nedopadá žádná z kautel předpokládaných taxativními výčty ustanovení § 12 a § 13 zákona o azylu, ale v nichž by bylo přesto patrně „nehumánní“ azyl neposkytnout. Zatímco tak v jiných právních předpisech reaguje zákonodárce na skutečnost, že není schopen předpokládat všechny situace, v nichž je určitý postup – zde poskytnutí azylu – vhodný či dokonce nutný, typicky demonstrativními výčty za účelem odstranění či alespoň zmírnění tvrdosti; v zákoně o azylu zvolil kombinaci dvou ustanovení obsahujících výčty taxativní a jednoho ustanovení umožňujícího pohledem humanitárních hledisek řešit situace nezahrnutelné pod předchozí dvě ustanovení. Správní orgán díky tomu může zareagovat nejen na varianty, jež byly předvídatelné v době přijímání zákona o azylu jako obvyklé důvody udělování humanitárního azylu – sem lze příkladmo zařadit například udělování humanitárního azylu osobám zvláště těžce postiženým či zvláště těžce nemocným; nebo osobám přicházejícím z oblastí postižených významnou humanitární katastrofou, ať už způsobenou lidskými či přírodními faktory – ale i na situace, jež předvídané či předvídatelné nebyly. Míra volnosti této jeho reakce je pak omezena pouze zákazem libovůle, jenž pro orgány veřejné moci vyplývá obecně z ústavně zakotvených náležitostí demokratického a právního státu.“

Pokud stěžovatel namítá, že si žalovaný neopatřil dostatek podkladů pro rozhodnutí o tom, zda jsou u něj dány důvody hodné zvláštního zřetele ve smyslu § 14 zákona o azylu, je třeba přisvědčit tomu, že tato otázka podléhá coby otázka správnosti jeho procesního postupu v určité míře soudnímu přezkumu. Nelze ovšem shledat důvodnost takové námitky. Ze správního spisu i z rozhodnutí žalovaného vyplývá, že si žalovaný opatřil dostatek informací o stavu dodržování lidských práv ve stěžovatelově zemi původu. Pohledem těchto podkladů pak posoudil konkrétní stěžovatelovu situaci, tedy ty problémy, které stěžovatel uváděl. Stěžovatel neuváděl, že by měl pro svou menšinovou sexuální orientaci problémy s veřejnou mocí ve své původu. Nebylo proto důvodu, aby si žalovaný opatroval podklady speciálně k otázce toho, jak se veřejná moc na Ukrajině chová k příslušníkům těchto menšin. Co se pak týče potíží s obyvatelstvem, které nebyly přičitatelné veřejné moci, tyto potíže byly pro shledání azylově relevantního pronásledování v dané situaci nepodstatné. K tomuto závěru žalovaný správně dospěl zohledněním dosavadní správní judikatury, konkrétně rozsudku Vrchního soudu v Praze sp. zn. 7 A 754/2000. Závěr obsažený v tomto rozsudku přitom není ojedinělý. V obdobném duchu se k následkům negativního vnímání sexuálních menšin obyvatelstvem země původu vyjádřil Vrchní soud v Praze i ve svém rozsudku ze dne 14. 3. 2002, sp. zn. 7 A 716/2001: „*Pronásledováním*“ ve smyslu § 12 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, samo o sobě není, stane-li se žadatelka (původně muž) pro svou odlišnou sexuální orientaci v zemi svého původu terčem slovního a fyzického napadání, ústrků a posměšků.“ Žalovaný tedy postupoval správně, když na základě stěžovatelových vyjádření, která jediné dokáží být obecně zdrojem informací o problémech žadatele o azyl v jeho zemi původu, konstatoval, že stěžovatel pro svou menšinovou orientaci neměl problémy přímo s veřejnou mocí, takže nebylo nutno zjišťovat podrobné informace o tom, jak se ukrajinská veřejná moc k těmto menšinám staví. Jeho potíže s některými spoluobčany pak nebyly pohledem správní judikatury veřejné moci přičitatelné. Pohledem těchto dvou skutečností je nutno přisvědčit žalovanému, že podklady, které pro své rozhodnutí opatřil, byly pro posouzení věci pohledem stěžovatelových tvrzení během správního řízení dostatečné. Vzhledem k jejich dostatečnosti pak ani nelze tvrdit, že by souladnost se závěry žalovaného byla dána právě jejich absencí, jak tvrdí stěžovatel v kasační stížnosti. Pokud pak byl stěžovatel s rozsahem těchto podkladů přesto nespokojen, nic mu nebránilo, požádat o jejich doplnění a rozšíření. V této otázce lze plně odkázat na napadený rozsudek krajského soudu.

Rozhodnutí žalovaného tedy rozhodně není nepřezkoumatelné a krajský soud nepochybil, když takovou nepřezkoumatelnost neshledal.

Ze všech těchto důvodů dospívá zdejší soud k závěru, že v těch limitech, kde soudní přezkum neudělení humanitárního azylu proveden být měl, byl krajským soudem proveden řádně a v přiměřeném rozsahu. Ani krajský soud, ani Nejvyšší správní soud jistě nepopírají, že osobní situace stěžovatele, tak jak byla zjištěna žalovaným a přezkoumána krajským soudem, může být tíživá, zvláště z hlediska jeho sexuální orientace i jeho ekonomické situace v zemi původu. Na straně druhé však není patrně natolik zjevně a nesnesitelně tíživá, že by bylo možno hovořit o tom, že by nepřiznání humanitárního azylu bylo způsobeno zjevnou libovůlí žalovaného. Nebyla-li pak zjištěna na straně žalovaného libovůle, postupoval krajský soud zcela správně, když ve svém přezkumu do správního uvážení žalovaného o samotné otázce, zda byly v případě stěžovatele dány důvody hodné zvláštního zřetele, dále nezasahoval a posoudil pouze splnění procesních postupů, jak bylo rozebráno výše. Úkolem soudu ve správním soudnictví totiž obecně je přezkum pohledem zákonnosti, byť v takzvané plné jurisdikci, a volné uvážení při rozhodování o udělení azylu z humanitárních důvodů podle okolností konkrétní věci je vyhrazeno toliko žalovanému.

Lze proto uzavřít, že Nejvyšší správní soud v daném případě neshledal naplnění namítaného důvodu kasační stížnosti ve smyslu ustanovení § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s., neboť - jak vyplývá ze shora uvedeného - v souzené věci nebylo shledáno, že by skutková podstata, z níž žalovaný ve svém zjištění vycházel, neměla oporu ve spisech.

Ze všech těchto důvodů Nejvyšší správní soud dospěl po přezkoumání kasační stížnosti k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji zamítl (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

Stěžovatel, který neměl v tomto soudním řízení úspěch, nemá právo na náhradu nákladů řízení (§ 60 odst. 1 s. ř. s.) a Ministerstvu vnitra náklady řízení nevznikly. Proto soud rozhodl, že se žalovanému nepřiznává právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 9. března 2006

JUDr. Vojtěch Šimíček
předseda senátu